

SUCCESSIE- PLANNING IN DE PRAKTIJK

Dieter Bossuyt, Kristof Delobelle, Stef Mannaerts
en Veerle Wanzeele

Successieplanning in de praktijk

Dieter Bossuyt, Kristof Delobelle, Stef Mannaerts en Veerle Wanzeele

© 2022 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1466-4

D/2022/7849/48

NUR 826

Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV

Lay-out: Crius Group, Hulshout

Omslagontwerp: Danny Juchtmans / www.dsigngraphics.be

Omslagillustratie: "Connected people" by Ingeborg Herckenrath /
www.ingeborgherckenrath.com

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

VOORWOORD

Is bij mij alles goed geregeld? **Accountants, verzekeringstussenpersonen en bankiers** worden steeds vaker geconfronteerd met vragen van hun klanten over hun pensioen- en successieplanning. Dit boek richt zich enerzijds tot deze **professional**, die meer wil weten over successieplanning zonder het volledige juridische jargon en alle wetsartikelen te moeten kennen. Het boek is zeer praktijkgericht en in een begrijpbare taal geschreven, waardoor je als professional je klant op een bevattelijke manier kunt adviseren.

Daarnaast is het boek ook gericht naar **studenten** die een praktische opleiding wensen, eerder dan kennis van de achterliggende wetsartikels. Omdat het boek is opgebouwd aan de hand van talrijke herkenbare (probleem)situaties, praktische voorbeelden en tips, raakt de student vertrouwd met vraagstukken waar een adviseur dagelijks mee geconfronteerd wordt. Deze praktische aanpak biedt de student ongetwijfeld een meerwaarde in de latere beroeps carrière.

Met dit boek richten de auteurs zich ook tot **iedereen** die zich de vraag stelt: Wat als ik of mijn partner komt te overlijden? Aan wie komt mijn vermogen toe? Hoeveel erfbelasting betalen mijn erfgenamen? Kan dit goedkoper? Hoe kan ik kwetsbare familieleden beschermen? Hoe vermijd ik dat er ruzies ontstaan tussen mijn erfgenamen?

In dit boek vind je geen wetsartikels, overzichten van rechtspraak, hypothetische situaties of langdradige uiteenzettingen. In plaats daarvan gaan we **praktijkgericht** te werk: met realistische **voorbeelden** die dagelijks voorkomen, uitgelegd in **mentaal**. We staan stil bij heel concrete vragen: Hoe bepaal je wie erft? Hoe bereken je de erfbelasting? Hoe doe je een bankgift? Welke clausules kun je opnemen bij een schenking? Hoe stel je een testament op?

Wij hopen met dit boek bij te dragen tot een succesvolle successieplanning voor iedereen.

Dit boek is ontstaan vanuit de dagelijkse praktijk van Lemon Consult. Lemon Consult, gevestigd in Loppem en Westerlo, helpt mensen op het vlak van fiscale en familiale planning, zodat alles voor hen 'goed geregeld' is. Halfjaarlijks organiseert Lemon Consult een opleidingsprogramma 'Successieplanning in de praktijk' voor professionals die hun klant beter willen adviseren. Dit boek is tot stand gekomen op vraag van de deelnemers en is de schriftelijke neerslag van dit succesvolle opleidingstraject.

Je kunt meer informatie, nuttige bijdragen, handige tabellen en rekentools vinden op de website www.lemonconsult.be.

De inhoud van dit boek is bijgewerkt tot 1 januari 2022.

De auteurs
januari 2022

INHOUD

VOORWOORD	III
HOOFDSTUK 1. INLEIDING	1
1. Waarom successieplanning?	3
2. Bezwaren en uitvluchten	3
3. Indeling van het boek	5
3.1. Erfrecht, samenlevingsvormen en erfbelasting	5
3.2. Planningstechnieken	6
3.3. Praktijkcases	7
4. Wat heeft een professional nodig voor een successieplan?	7
5. Enkele praktische overwegingen	12
5.1. Inleiding	12
5.2. Black box	13
5.3. Instellingen inlichten	13
5.4. Blokkeren van rekeningen	14
5.5. Attest of akte van erfopvolging	14
5.6. Aanvaarden of verwerpen	15
5.7. Wie kan erven?	16

HOOFDSTUK 2. ANALYSE

19

1. De vier basisprincipes van het erfrecht	21
1.1. Inleiding	21
1.2. Ordes	21
1.3. Graden	22
1.4. Plaatsvervulling	24
1.5. Kloving	25
2. Je hebt geen partner: wie erft?	26
2.1. Alleenstaande met kinderen (1 ^e orde)	26
2.2. Alleenstaande zonder kinderen, met broers of zussen (en eventueel ouders) (2 ^e orde)	28
2.3. Alleenstaande zonder kinderen, broers of zussen, maar wel (groot)ouders (3 ^e orde)	31
2.4. Alleenstaande zonder kinderen, broers of zussen, of (groot)ouders (4 ^e orde)	33
2.5. Overzicht: welke bloedverwant erft?	35
3. Samenlevingsvormen	36
3.1. Inleiding	36
3.2. Feitelijk samenwonen	36
3.3. Wettelijk samenwonen	37
3.4. Huwen: drie basisstelsels	38
3.4.1. Inleiding	38
3.4.2. Gevolgen	38
3.4.3. Keuze van het huwelijkstelsel	39
3.4.4. Scheiding van goederen	39
3.4.4.1. Algemeen	39
3.4.4.2. Correctiemechanismen bij echtscheiding	40
3.4.5. Algehele gemeenschap van goederen	43

3.4.6.	Wettelijk stelsel	44
3.5.	Aandachtspunten bij het wettelijk stelsel	45
3.5.1.	Vermenging van vermogens	45
3.5.2.	Eigen aandelen van een vennootschap	47
4.	Je hebt een partner: wie erft?	51
4.1.	Inleiding	51
4.2.	Feitelijk of wettelijk samenwonenden	51
4.2.1.	Feitelijk samenwonenden	51
4.2.2.	Wettelijk samenwonenden	52
4.3.	Gehuwden	54
4.3.1.	Algemeen principe	54
4.3.2.	Gehuwd met kinderen	55
4.3.6.	Gehuwd zonder kinderen	58
4.3.6.1.	Samenloop met de 2 ^e of 3 ^e orde	59
4.3.6.2.	Samenloop met de 4 ^e orde	61
4.4.	Aandachtspunt: wat is vruchtgebruik?	62
4.4.1.	Begrip	62
4.4.2.	Omzetting	63
4.4.2.1.	Wat is omzetting van vruchtgebruik?	63
4.4.2.2.	Wie kan het initiatief nemen?	64
4.4.2.3.	Ontnemen van het omzettingsrecht	64
4.4.3.	Waardering	65
4.5.	Aandachtspunt: goederen in onverdeeldheid	67
5.	Grenzen aan planning: reserve en inkorting	67
5.1.	Inleiding	67
5.2.	Reservataire erfgenamen	68
5.3.	Fictieve massa	69
5.4.	Inkorting	70
5.5.	Onterven	71

6. Erfbelasting	72
6.1. Basisprincipes	72
6.2. Tarief in rechte lijn en tussen partners	74
6.2.1. Voor wie?	74
6.2.2. Tarief	75
6.2.3. Gunstregimes tussen partners	76
6.3. Tarief in de zijlijn	79
6.3.1. Voor wie?	79
6.3.2. Tarief	79
6.4. Samenvattend overzicht	81
6.5. Verlaagd tarief voor familiale ondernemingen en vennootschappen	81
6.5.1. Voorwaarden voor eenmanszaken	81
6.5.2. Voorwaarden voor vennootschappen	82
6.5.3. Bijzonder regime voor holdingvennootschappen	87
6.6. Verlaagd tarief voor goede doelen	91
6.7. Vrijstellingen en verminderingen	91
6.7.1. Kleine nalatenschappen	91
6.7.2. Kinderen jonger dan 21 jaar	92
6.7.3. Wezen jonger dan 21 jaar	93
6.7.4. Personen met een beperking	93
6.7.5. Opeenvolgend overlijden binnen het jaar	94
6.7.6. Buitenlandse erfbelasting	94
6.7.7. Vriendenerfenis	95
6.8. Voorbeeld berekening erfbelasting	95

HOOFDSTUK 3. PLANNINGSTECHNIEKEN **101**

1. Afwikkeling van de nalatenschap	103
2. Huwelijkscontracten	104

2.1.	Belang van het huwelijksstelsel	104
2.2.	Bijzondere clausules in huwelijkscontracten	105
2.2.1.	Verblijvingsbeding	105
2.2.2.	Keuzebeding	107
2.2.3.	Verrekenbeding	108
2.2.4.	Contractuele erfstelling	110
2.2.5.	Inbreng in de huwgemeenschap	110
2.2.6.	Uitsluiting uit de huwgemeenschap	112
2.2.7.	Toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen (TIGV)	113
2.2.8.	Uitgestorven bedingen	114
2.3.	Aandachtspunten bij bijzondere situaties	115
2.3.1.	Nieuw samengestelde gezinnen	115
2.3.2.	Kinderloze koppels	116
2.3.3.	Koppels met jonge kinderen	117
2.3.4.	Erfrecht kinderen beperken	118
3.	Testamenten	120
3.1.	Algemeen	120
3.1.1.	Kenmerken	120
3.1.2.	Nut	121
3.2.	Soorten testamenten	122
3.2.1.	Eigenhandig testament	122
3.2.2.	Notarieel testament	123
3.2.3.	Internationaal testament	123
3.3.	Soorten legaten	124
3.4.	Praktische tips	125
3.5.	Bijzondere clausules in testamenten	126
3.5.1.	Plaatsvervulling	126
3.5.2.	Verdeel-en-heers-testament	127
3.5.3.	Keuzelegaat	128

3.5.4.	Ontnemen van het recht tot omzetting vruchtgebruik	129
3.5.5.	Generation skipping	130
3.5.6.	Restlegaat	131
3.5.7.	Vriendenlegaat	136
3.5.8.	Duolegaat	137
3.5.9.	Voogdijclausule	137
3.5.10.	Bewindsclausule	137
3.5.11.	Strafclausule	138
3.6.	Aandachtspunten bij Bijzondere situaties	139
3.6.1.	Samenwonenden	139
3.6.2.	Gehuwde koppels met jonge kinderen	140
3.6.3.	Gescheiden ouders met minderjarige kinderen	141
3.6.4.	Kinderloze koppels	142
3.6.5.	Personen met een beperking	143
4.	Schenken	144
4.1.	Algemeen	144
4.1.1.	Definities	144
4.1.2.	Bezwaren tegen schenkingen	144
4.2.	Soorten schenkingen	146
4.2.1.	Notariële schenkingen	146
4.2.2.	Hand- en bankgiften	146
4.2.2.1.	Algemeen	146
4.2.2.2.	Procedure	147
4.3.	Schenkbelasting	148
4.3.1.	Algemeen	148
4.3.2.	Schenking van roerende goederen	149
4.3.3.	Schenking van onroerende goederen	151
4.3.4.	Schenking van familiale ondernemingen en vennootschappen	155
4.3.4.1.	Voorwaarden voor eenmanszaken	155

4.3.4.2.	Voorwaarden voor vennootschappen	156
4.3.4.3.	Bijzonder regime voor holdingvennootschappen	159
4.3.5.	Vrijstellingen en verminderingen	161
4.3.5.1.	Doorgeefschenking	161
4.3.5.2.	Goede doelen	162
4.3.5.3.	Personen met een beperking	162
4.3.5.4.	Kinderen jonger dan 21 jaar	163
4.4.	Voorwaarden en clausules bij schenkingen	163
4.4.1.	Voorschot op erfdeel vs. buiten erfdeel	163
4.4.1.1.	Inbrengh	163
4.4.1.2.	Voorschot op erfdeel	164
4.4.1.3.	Buiten erfdeel	165
4.4.2.	Terugkeer	166
4.4.2.1.	Wettelijke terugkeer	166
4.4.2.2.	Conventionele terugkeer	166
4.4.2.3.	Optionele terugkeer	167
4.4.3.	Voorbehoud van vruchtgebruik	167
4.4.3.1.	Algemeen	167
4.4.3.2.	Opvolgend vruchtgebruik, aanwas en terugval	168
4.4.4.	Last tot betaling van een lijfrente	170
4.4.4.1.	Algemeen	170
4.4.4.2.	Aanwas en terugval	171
4.4.5.	Last tot levensonderhoud	172
4.4.6.	Vervreemdingsverbod	172
4.4.7.	Verbod tot inbrengh in de huwgemeenschap	173
4.4.8.	Restschenking/ fideïcommis de residuo	173
4.4.9.	Ontbindende voorwaarden	175
4.4.10.	Zaakvervanging	175
4.5.	Schenkingen tussen echtgenoten	176

5.	Gesplitste aankoop	177
5.1.	Inleiding	177
5.2.	Het principe	178
5.3.	Fiscale aandachtspunten	178
5.4.	Verdeling van de aankoopprijs	179
6.	Beding van aanwas	180
6.1.	Het principe	180
6.2.	Fiscale en burgerrechtelijke gevolgen	182
6.3.	Aandachtspunten	183
6.4.	Vergelijking met tontine	184
7.	Controlestructuren	184
7.1.	Algemeen	184
7.2.	Maatschap	185
7.2.1.	het Principe	185
7.2.2.	Kenmerken	187
7.2.2.1.	Oprichting	187
7.2.2.2.	Werking	188
7.2.2.3.	Registratie en vennootschapsrechtelijke verplichtingen	190
7.2.3.	Waarom een maatschap?	190
7.3.	Stichting	193
7.4.	Levensverzekering	197
7.4.1.	Algemeen	197
7.4.2.	Sturen van de nalatenschap	200
7.4.3.	Hoe de begunstigde aanduiden?	201
7.4.4.	Fiscaal	202
7.4.4.1.	Algemeen	202
7.4.4.2.	Echtgenoten	204
7.4.4.3.	Vrijstelling voor groepsverzekeringen	206

7.4.5. Als controlestructuur	207
7.4.6. Verzekeringsgift	207
8. Erfovereenkomsten	208
8.1. Algemeen	208
8.2. Globale vs. punctuele erfovereenkomst	209
8.2.1. Globale erfovereenkomst	209
8.2.2. Punctuele erfovereenkomst	210
9. Zorgvolmacht	212
9.1. Wat?	212
9.2. Werking	213
HOOFDSTUK 4. CASES	217
Aanpak	219
Case 1 Ik wil schenken en controle houden	220
Case 2 Ik wil huwen	226
Case 3 Ik wil mijn partner beschermen	230
Case 4 Ik heb geen kinderen	234
Case 5 Ik ben gepensioneerd	241
Case 6 Ik vorm met mijn partner een nieuw samengesteld gezin	244
Case 7 Ik heb een kind met een mentale beperking	249
Case 8 Ik wil het erfdeel van mijn kind beperken	255
Case 9 Ik ben zelfstandige met meerdere vennootschappen	260
BIJLAGE	267

